



### Landwinkel Van Buuren Fruit

**(F)** Jan en Gerda van Buuren, Dorpsstraat 10, 4145 KC Schoonrewoerd, tel. 0345-641937, info@vanbuurenfruit.nl, www.vanbuurenfruit.nl. Openingsstijden: ma-vr. 8.30-12.30 en 13.00-18.00 uur, vr. 18.30-20.00 uur, za. 8.00-17.00 uur. Landwinkel met fruit van eigen teelt (appels, peren en seizoensfruit), honing uit eigen imkerij en diverse soorten vruchtensappen. Terras waar u de gekoelde vruchtensappen kunt drinken.

### Kaasboerderij Bikker

**(G)** Anton en Teuntje Bikker, Overheicop 44, 4145 KV Schoonrewoerd, tel. 0345-641333, zuivelboerderijbikker@hotmail.com. Openingsstijden: ma-do 9.00-18.00 uur, vr 9.00-19.30 uur, za 9.00-17.00 uur, zo gesloten. Rondleidingen op afspraak. Kaasboerderij met ontvangst-horeca-ruimte 'De Hoozolder', evt. met diaprojectie (op afspraak).



### Natuurcentrum De Schaapskooi

**(H)** Overheicop 15, tel. 0345-641201, www.natuurcentrum.nl. Openingsstijden: apr-okt wo-vr 13.00-16.00, do ook 19.00-22.00, za 9.00-16.00 uur. Permanente tentoonstelling en diaklankbeeld over streekgebonden natuur.

gen. Na 400 m ligt rechts **Kaasboerderij Bikker (G)**.

28• Overheicop vervolgen. Bij fietsknooppunt **(58)** (t.o. Overheicop 76) **(A)** bruggetje over en pad langs de andere oever volgen (Huibertkade).

Voor een bezoek aan **Natuurcentrum De Schaapskooi (H)** (optioneel): **(A)** Overheicop volgen met bocht naar rechts. Wordt Zijdekade, einde **(B)** Overheicop (heen en terug 5 km extra).

29• **(A)** Huibertkade wordt Huibertweg. Blijven volgen, einde **(A)** tegenover de Hoekmolen.

30• Bij kanaal (einde weg) **(A)**, Kanaaldijk.

31• Bij fietsknooppunt **(61)** **(B)** brug over en 2e weg **(A)**, Lakerveld (ri. fietsknooppunt **(62)**).

32• Weg volgen Meerveld in, Tolstraat, wordt Dorpsstraat. 33• Einde (fietsknooppunt **(62)**) **(B)** Kerkstraat ri. fietsknooppunt **(20)**. Vanaf hier eventueel routeverkortingsmogelijkheid, beschrijving onderaan.

34• Kerkstraat wordt Zouwendijk, rond Hoenderwiel (achter de huizen aan de rechterkant loopt het watertje Oude Zederik met de grootste purperreigerkolonie van Europa).

35• Onder A27 door en **(B)** ri. fietsknooppunt **(20)**, langs Nieuwe Wiel. 1e weg **(A)**, Bordenweg.

36• 1e weg **(A)**, Schenkelweg. Einde **(A)**, Broekseweg.

Na 800 m eindpunt **Ijsboerderij Middelbroeck** en **Forellenvisvijvers Zederik** (in het weekend na 13.00 uur vers gerookte forellen te koop).

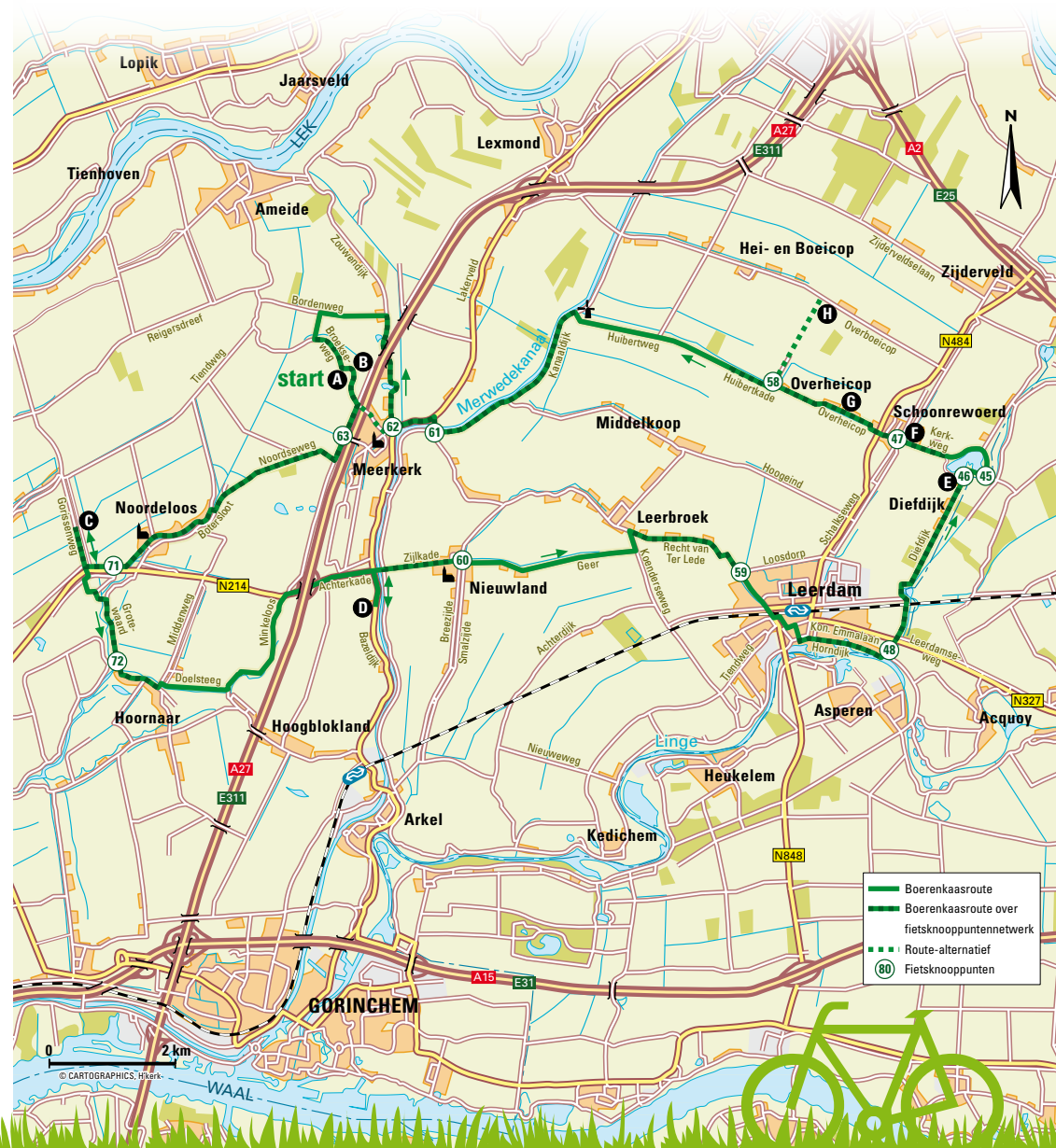
#### Routeverkortings (van 2,5 km):

- In Meerveld bij fietsknooppunt **(62)** **(A)** Meerkern/Gorinchemsestraat en direct **(B)** Meerkern/Burg, Sloblaan.
- 2e straat **(B)**, Prinses Marijkeweg. Deze uitfietsen, **(A)** onder de A27 door.
- Weg oversteken en **(A)** Broekseweg ri. fietsknooppunt **(64)**. Na 700 m eindpunt **Ijsboerderij** en **Forellenvisvijvers**.



# Vijfheerenlanden

Meerkerk – Leerdam



# Vijfheerenlanden

## Meerkerk – Leerdam



Oostelijk deel van combinatieroute met Alblasserwaard.

Lengte: 46 km (met afkorting 43,5 km; uitbreiding met excursie naar Natuurcentrum De Schaapskooi 5 km extra).

Startpunt: Ijsboerderij Middelbroeck, Meerkerk.

Fietsverhuur o.a. bij De Betuwse Stroom, Veerstoep 2, Leerdam, tel. 0345-651269, reserveren aanbevolen.

### Routebeschrijving

1 • Ga vanaf het erf van **Ijsboerderij Middelbroeck (A)** ➔ de Broekseweg op (in zuidelijke richting). Aan de linkerhand van de weg staat al meteen het bord van **Forellenvijvers Zederik (B)**.

2 • Bij de snelweg (A27) ➔ ri. fietsknooppunt 63, Parallelweg.

3 • Voorbij 63 (op talud) le weg ➔, Noordseweg, ri. fietsknooppunt 71. Wordt Botersloot.

4 • Bij autobedrijf ➔ brug over en ➔ weg vervolgen op andere oever, Noordzijde.

5 • Zo veel mogelijk ↑, door het dorp heen. Met bocht mee naar rechts, Nieuwendijk (ri. fietsknooppunt 70).

6 • Kruising ➔ fietspad ri. Ameide, Gorissenweg. Hier ligt rechts de bijzonder vormgegeven **Biologische Kaasboerderij Noorderlicht (C)**.

*Dit is tevens het aansluitpunt met de Streekproductenroute Alblasserwaard (westelijk deel van de combinatieroute).*

7 • Keer terug over het fietspad en steek de provinciale weg over. ➔ Nieuwendijk en meteen ➔ langs de Maria Johanna Hoeve, een groepsaccommodatie, waar zich een oplaadpunt voor elektrische fietsen bevindt.

8 • Met bocht mee naar links (Laantje), voor bruggetje ➔, pad onder bomen en even verderop bruggetje over.

9 • ➔ (Grotewaard), gaat bij fietsknooppunt 72 over in Dorpsweg. Hier links aanhouden (ri. fietsknooppunt 54).

10 • ➔ Middenweg ri. Noordeloos, rechts aanhouden fietspad en meteen ➔ Binnenstebuitenpad/Doelsteeg.

11 • Einde ➔ Minkeloos.

12 • Na 2 km ➔ fietspad langs Provincialeweg. Onder viaduct door, ↑ ri. Nieuwland.

### Ijsboerderij Middelbroeck

**(A)** Fam. van der Ham, Broekseweg 17a, 4231 VC Meerkerk, tel. 0183-351829, info@middelbroeck.nl, www.middelbroeck.nl. Openingsdagen: ma-za. Excursies mogelijk voor groepen (10-90 personen).

Op ambachtelijke wijze met dagverse melk bereid ijs in verschillende smaken. Terras en boerderijwinkel met boerenkaas, honing en wijnen.

### Forellenvijvers Zederik

**(B)** A. en V. Steenis, Broekseweg 28, 4231 VE Meerkerk, tel. 0183-351625 en 06-51362369, info@forellenvijverszederik.nl, www.forellenvijverszederik.nl. Openingsdagen: ma, wo, vr-za; di en do gesloten.

Kantine en terras met diverse dranken, broodjes en snacks. In het weekend na 13.00 uur verkoop van vers gerookte forellen. Mogelijkheden voor een ontspannen dagje vissen.



### Biologische Kaasboerderij Noorderlicht

**(C)** Maria Inckmann-van Gaalen en Kees van Gaalen, Gorissenweg 1, 4225 ST Noordeloos, tel. 0183-511379 of 06-38956919, mariaenkees@hetnet.nl, www.biologischekaasboerderij-noorderlicht.nl. Openingsdagen: vrijdag 13.00 - 18.00 uur. Rondleiding voor groepen (v.a. 10 pers.) op afspraak, niet op zo. Producent van biologische Wilde Weidekaas. Nieuwe boerderij gebouwd in organische stijl.

### Landwinkel en Geitenboerderij Bikkerhoeve

**(D)** Marja en Hendri Bikker, Bazeldijk 66, 4221 XZ Hoog-Blokland, tel. 0183-352373, bikkerhoeve@hotmail.com, www.landwinkel.nl. Openingsdagen: do 13.30-18.00 uur, vr 9.00-18.00 uur, za 9.00-15.00 uur.

Melkgeitenbedrijf met Landwinkel. Grote variatie aan geitenkazen en ruim assortiment streekproducten. Specialiteit: blauwschimmelgeitenkaas en caprieta (feta). Excursies op afspraak (min. 20 pers.). Terras om uit te rusten, toilet.

### De Bellefleur

**(E)** Lies en Teun van Weverwijk, Diefdijk 44a, 4143 MG Leerdam, tel. 0345-641791, 4143mg44@hetnet.nl.

Openingsdagen: B&B gehele week. Koffie- en theeterras alleen za, van tevoren even bellen.

Bloemen en plantenzaak met verkoop van fruit, noten, jam, appelsap en perenstroop. Cursussen landelijke groendecoraties 8-16 pers.



13 • Voor de brug ➔ (Bazeldijk). Na 200 meter ligt rechts

**Landwinkel en Geitenboerderij Bikkerhoeve (D)**.

14 • Keer terug over de Bazeldijk en ga ➔ brug over ri. Nieuwland, Zijlkade.

15 • In Nieuwland bij fietsknooppunt 60 bruggetje over en links aanhouden, Geer.

16 • Einde ➔ (Korte Schenkel), einde ➔, Recht van Ter Leede.

17 • Weg volgen: langs fietsknooppunt 69, Leerdam in, rotonde ↑ en over het spoor.

18 • Na het spoor meteen ➔ Stationsweg, 2e weg ➔, Vogelsangstraat en einde ➔ Meent.

19 • ➔ Fonteinstraat – afstappen en lopen: voetgangersgebied. ↑ Markt. ➔ weer op de fiets, Hoogstraat.

**Vanaf de Markt optioneel ↑ te voet verder omlaag en ➔ om de Zuidwal te verkennen (oude stadsmuur) en bruggetje oversteken voor een bezoek aan de Glasblazerij Leerdam.**

20 • Hoogstraat (met diverse glasgaleriën) ↑ uitrijden, wordt Horndijk (langs de Linge).

21 • Horndijk volgen met bocht naar links en ↑ afslag negeren, de Diefdijk op.

22 • Rotonde ↑, Diefdijk volgen ri. fietsknooppunt 46.

Spoor over en langs Het Viel (ontstaan door dijkdoorbraak tijdens de Sint-Elizabethsvloed 1573).

23 • Na 2 km bij fietsknooppunt 48 links de dijk af naar **De Bellefleur (E)**.

24 • Dijk vervolgen rond het Viel van Bassa (het grootste wiel van Nederland, met zwemgelegenheid), ri. fietsknooppunt 45.

Splitsing ➔ omlaag (Kerkweg).

25 • Kerkweg uitrijden tot in het dorp. Meteen rechts ligt **Landwinkel Van Buuren Fruit (F)**.

26 • Kerkweg vervolgen en ↑ Dorpstraat oversteken, Overheicop.

27 • In bocht ➔ onder tunnel door en Overheicop vervol-

# Boerenkaas en andere heerlijkheden

Deze fietsroute voert door de 'heerlijkheid' Vijfheerenlanden. Oorspronkelijk was een heerlijkheid een uit de middeleeuwen stammende bestuursvorm. Tegenwoordig wordt dit oude begrip vaak gebruikt om aan te geven dat er veel lekkere streekproducten uit het gebied komen. Deze route loopt langs de bedrijven waar deze heerlijke producten gemaakt worden.



## Oer-Hollands landschap

De naam Vijfheerenlanden verwijst naar de samenwerking tussen de vijf bestuurders van deze regio: de heren van Arkel, van Ter Leede, van Vianen, van Hagestein en van Everdingen. Reeds in 1248 voerden zij een beraad over de afwatering van hun gebied en het onderhoud van de dijken. Geen overbodige luxe, want het landschap is door de eeuwen heen getekend door de strijd tegen het water; de 'wielen' bij de Diefdijk zijn bijvoorbeeld ontstaan door dijkdoorbraken.

Het landschap van de Vijfheerenlanden is oer-Hollands: groene weiden met vreedig grazende zwartbonte koeien, doorsneden door vele slootjes en weteringen met hier en daar een molen. De oostkant van het gebied grenst aan de Betuwe, hier is al volop fruitteelt en zijn nog

diverse prachtige oude hoogstamboomgaarden. De bekende stoofpeer Gieser Wildeman is rond 1800 in het gebied ontwikkeld. Andere oude rassen hebben namen als Zoete Ermgaard, Glorie van Holland, Dijkmanszoet of Bellefleur.

## Boerenkaas

De Vijfheerenlanden zijn onderdeel van het Groene Hart. Het Groene Hart is de bakermat van de Nederlandse boerenkaas. Al sinds de middeleeuwen wordt in het gebied kaas gemaakt. Pas sinds 2008 is de boerenkaas officieel door de Europese Unie erkend en beschermd als Gegarandeerde Traditionele Specialiteit. Alleen kaas die ambachtelijk gemaakt is op de boerderij uit onpasteuriseerde 'rauwe' melk mag boerenkaas genoemd worden. Die melk moet afkomstig zijn van de eigen veestapel: koeien, schapen of geiten. Na het melken wordt de melk nog dezelfde dag zonder verdere bewerking in de kaastobbe gedaan en met toevoeging van stremsel en zuursel verwerkt tot boerenkaas. De bereiding uit de dagverse melk, rechtstreeks van de bron, zorgt voor de unieke en rijke smaak. De smaak van de kaas verschilt van bedrijf tot bedrijf, dit hangt onder meer samen met de grondsoort en de veestapel. Maar ook kleine verschillen in receptuur en bereidingswijze



vertalen zich in variaties in smaak en kwaliteit. Vast staat echter dat in het Groene Hart het sappigste gras groeit, dat zorgt voor de heerlijke smaak van de kaas.

## Fietstocht langs heerlijkheden

De route voert langs drie kaasboerderijen met ieder een eigen verhaal. Biologische boerderij Noorderlicht en Kaasboerderij Bikker maken Goudse boerenkaas van koeienmelk. Bij Landwinkel Bikkerhoeve hebben ze geen koeien maar geiten. Van de melk wordt een groot assortiment geitenkaasjes en andere geitenzuivel gemaakt. Tijdens de openingstijden van de bedrijven kunnen de boeren en boerin u verder inwijden in het verhaal achter het product en het bedrijf. Dat geldt natuurlijk ook voor de andere bedrijven aan de route. Door de afwisseling van kaasboerderijen, fruitbedrijven, een ijsboerderij en een forellenvijver blijft de tocht door de Vijfheerenlanden van begin tot eind boeien. En ook de afwisseling van landschappen is zeker de moeite waard. Er zijn volop rustplaatsen en er is zelfs een zwemgelegenheid. Het is met recht een tocht langs de heerlijkheden die het gebied voortbrengt.

## Glasstad Leerdam

Leerdam werd in 1143 voor het eerst genoemd als Ter Leede, naar het riviertje dat bij de nederzetting in de Linge stroomde. Het plaatsje ontving maar liefst drie keer stads-

rechten: in 1382 van heer Otto van Arkel, in 1407 van graaf Willem VI van Holland en in 1428 deed Arnold van Egmond, hertog van Gelre, het nog eens dunnetjes over: Leerdam was in die tijd in het bezit van de Van Egmonds en daarmee Gelders grondgebied. Bij het huwelijk van Anna van Egmond met prins Willem I van Oranje in 1551 kwam Leerdam, samen met Buren, in het bezit van de Oranjes. Als gevolg hoefden de inwoners van Leerdam geen belasting te betalen. Aan deze bevoorrechte positie kwam pas een eind in 1795, onder het bewind van de Fransen. Wat bleef is de bijzondere band met het koningshuis: Beatrix is nog steeds gravin van Leerdam.

Beeldbepalend voor Leerdam is, naast het water van de Linge en de oude stadsmuur, het Hofje van mevrouw van Aerden. Deze rijke dame liet in 1770 een armvrouwenhof bouwen op de plaats waar ooit het kasteel van Leerdam stond. Het hofje heeft tegenwoordig (gedeeltelijk) een museale status en kan bezocht worden. In de tuin zijn nog enkele resten van het oude kasteel te zien.

Als 'glasstad' geniet Leerdam internationale faam. Niet voor niets verzamelt het puike van de internationale glaskunstenaars zich op de jaarlijkse Glasdagen in het oude stadje. De eerste glasblazerij vestigde zich hier al in 1765, maar begin 20e eeuw namen zowel de glasindustrie als het kunstenaarschap een grote vlucht. Bekende namen als Copier, Berlage en Meydam vervaardigden hier hun glasontwerpen. In de fabriekswinkel van Royal Leerdam en in de Glasblazerij Leerdam kunnen vele fraaie stukken en hun procedé bewonderd worden.

## Fietsen langs de grenzen

Onderweg fietst u diverse malen over of langs de grenzen van de Vijfheerenlanden. Zo begrenst de Linge het gebied in het zuiden en de Diefdijk (boven Leerdam) in het oosten. Vanaf Meerkerk tot Ameide vormt de Oude Zederik de noordwestelijke grens, een rol die ten zuiden van Meerkerk wordt vervuld door het Merwedekanaal uit 1892.

